

Gegants i figures festives d'Arenys de mar

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Arenys de Mar

Coordenades:

Latitud: 41.582740104601
Longitud: 2.5478625297546
UTM Est (X): 462311
UTM Nord (Y): 4603549

Classificació

Número de fitxa 08006 - 401
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia Col·lecció
Estil / època: Contemporani
Segle XX-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Física
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament d'Arenys de Mar (Riera del Bisbe Pol, núm. 8, 08350 Arenys de Mar)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dv., 21/04/2023 - 09:58

Descripció

En aquesta fitxa, agrupem el conjunt de figures festives d'Arenys de Mar: els gegants, els capgrossos i el drac Arenyot, que formen part de totes les grans festes del calendari del municipi. Hi ha quatre parelles de gegants: en Tallaferro i la Flor d'Alba; en Roc i la Maria; l'Elm i la Carmeta; la parella de gegantons d'en Xavier i la Laia Cartulinus i el gegantó Zenon.

En Tallaferro, rep el seu nom de la figura mítica del comte Tallaferro, creat per Jacint Verdaguer a la seva obra èpica Canigó, que data de 1886. Verdaguer es va inspirar en el comandant Bernat I de Besalú, conegut també sota el nom de Bernat Tallaferro que va viure durant el segle X. Aquest sobrenom li ve per ser un governant enèrgic i un gran guerrer. És obra de Domènec Umbert que s'inspirà en l'actor Corner Wilder per modelar el rostre. Té un pes de 75 kg i una alçada de 385 cm.

El nom de Flor d'Alba, també està inspirat en l'obra Canigó (1886) de Jacint Verdaguer. En aquest cas però, amb una modificació. En el poema original, el personatge que sedueix al comte Tallaferro és la reina de les fades, que porta per nom Flordeneu. Com que a Arenys poca neu s'hi veu, es va optar per canviar "neu" per "alba" i d'aquí li ve el nom a la nostra geganta. També és obra de Domènec Umbert que s'inspirà en l'actriu Joan Fontaine per modelar el rostre. Té un pes de 72 kg i una alçada de 382 cm.

Els padrins d'en Tallaferro i na Flor d'Alba són els gegants de la família Robafaves de Mataró i els gegants del Barri dels Abells de Canet de Mar, en *Petrus* i la *Carlota*, gegants que van estar al bateig i presentació de la parella. I ells són padrins dels gegants de Vallgorguina, en *Bernat* i l'*Elionor*; dels gegants vells d'Arenys de Munt, en *Martí* i la *Remei*; dels de Canet de Mar, en *Guillem-Bernat de Montferrer* i l'*Agnès de l'Aubó* i també ho són dels gegants *Roc* i *Maria* i *Elm* i *Carmeta*.

En Roc i la Maria són la representació de la parella de nuvis que balla la dansa d'Arenys. Aquest ball es fa a la sortida de l'ofici de Sant Roc i justament la primera aparició en públic d'en Roc i la Maria va ser per Sant Roc, el 16 d'agost, de l'any 1980. En Roc pesa 35 kg i té una alçada de 325 cm i la Maria pesa 32'5 kg i té una alçada de 324 cm.

Es construeixen l'any 1980 per Josep Cardona, de la casa Ingenio de Barcelona. Els van finançar un grup anònim de ciutadans, que van cedir la parella a la vila d'Arenys de Mar. El seu creador no es va inspirar en ningú d'Arenys per modelar les cares dels dos gegants, malgrat comentaris que sovint ha creat la semblança, sobretot de la Maria, amb alguna dona de la vila. Van ser apadrinats per en Tallaferro i na Flor d'Alba i els noms són donats en honor a Sant Roc i en record de la titular de la parròquia del poble. També són els padrins d'Elm i Carmeta.

L'Elm i la Carmeta arriben l'estiu de 1997, donats per l'Esplai de la Gent Gran i la Confraria de Pescadors de Sant Elm. Els va crear l'artista arenyenc Martí Doy, els va vestir el sastre Francesc Calopa. Representen un pescador i una peixatera, ofici molt arrelat a la nostra vila. L'Elm és un autèntic llop de Mar, i la veu popular li ha trobat semblances amb l'avi 'Tautau'. La Carmeta és molt estimada pels arenyencs i són molts, i de diverses generacions, els que li troben similitud amb la seva pròpia àvia. Ambdós pesen uns 20 Kg i mesuren uns 280 cms d'alçada.

La creació d'una tercera parella de gegants sorgeix de l'Esplai de la Gent Gran, abanderats per l'Alfons Alcaraz. L'Ajuntament, la Confraria de pescadors i el mateix Esplai van pagar la seva construcció. La festa de presentació es va fer al port d'Arenys, el 15 d'agost de 1997. Els dos gegants van arribar en barca. Al moll els esperaven els Gegants d'Arenys i més de quatre mil persones. El bateig es va celebrar l'endemà, 16 d'agost, diada de Sant Roc, a l'església de Santa Maria, després de l'ofici. Els padrins van ser en Tallaferro i na Flor d'Alba i en Roc i la Maria. Mossèn Martí Amagat, rector d'Arenys, va oficialitzar la cerimònia, en llatí, fent servir una fórmula del segle XIX.

En Xavier i la Laia Cartulinus són dos gegantons fets per en Lluís Macià i representen un hereu i una pubilla. Sorgeixen a partir de la necessitat de fer uns gegantons pels nens, ja que a la colla, molts dels fills d'aquests començaven a fer-se grans i a voler dur gegants. Estan fets de materials lleugers, perquè estan pensats, sobretot, per ser portats per infants d'entre 5 i 10 anys.

En Zenon és un gegantó que neix l'any 2010, de les mans de la Tatiana Albert. És el cosí de la Laia i en Xavier que es va quedar amb la colla després de visitar el poble i les festes de Sant Zenon i Sant Roc. Porta el mateix nom del patró d'Arenys, però va vestit de captador dels macips. La seva presentació fou el 9 de juliol del 2010, tot i que es va estar fent des del desembre de 2009.

Als gegants els acompanyen els capgrossos i un drac. L'any 1919, Jaume Gras Janer va donar els quatre primers capgrossos que va tenir la vila, però aquests ja no existeixen. Va ser l'any 1954 quan Joaquim Mollfulleda, donà uns capgrossos que van servir com a acompanyants als gegants d'Arenys. Posteriorment, Manuel Romans va donar una munió de capgrossos que encara es conserven.

El Drac Arenyot va ser un regal fet per la família Regàs. El pots trobar recorrent els carrers de la vila per dies senyalats com Sant Jordi, Sant Zenon i durant la Nocturna de Sant Roc. El nom s'escollí per votació popular i conservat en una faixa que sempre du al coll simbolitzant el seu lligam amb els gegants i els geganters de la vila. Fet al Magic World d'Arenys de Munt, el drac es desplaça sobre rodes empès per una sola persona des de dins, la seva boca és mòbil.

Observacions:

Els gegants, capgrossos i bestiar festiu són elements vius, dinàmics i protagonistes de festes populars dels municipis catalans. No tindrien sentit o restarien fossilitzats i oblidats si no fos per tota una colla de persones i una colla de músics que els fan ballar. Gent que treballa per difondre el patrimoni cultural immaterial a través de la diversió, la festa i l'alegria. Surten en dies de festa Major i festes com la Maredeu del Carme, Sant Roc, o Sant Zenon.

Història

En Tallaferro i na Flor d'Alba són la representació mítica de l'antiga monarquia catalana, són el rei i la reina que acostumaven a ser els personatges centrals dels contes de principis de segle. Van ser creats l'any 1955 per Domènec Umbert. La seva primera aparició va ser per l'enramada de la plaça d'Arenys de Munt i el 8 de juliol de l'any 1955, vigília de Sant Zenon, oficialment per Sant Zenon. La parella de gegants la va costejar Josep Pons i Vila. Qui els va cedir a la vila d'Arenys de Mar.

El primer vestuari que van portar els gegants va ser dissenyat i confeccionat per Miquel Guri. Als anys vuitanta, el sastre arenyenc Francesc Calopa, cenyint-se als models originals, va adaptar i confeccionar un nou vestuari del qual en va ser característic el vol de les faldilles. Aquest segon vestuari fou renovat, per l'actual, el Sant Zenon del 2015 amb motiu del 60è aniversari dels gegants mantenint la inspiració en el model original.

Aquests gegants no són únics, ja que el motlle no va ser destruït, tal com s'havia pactat amb l'autor. Per això, es poden trobar gegants exactes com és el cas dels de Premià de Mar. L'únic que canvia, respecte a en Tallaferro i na Flor d'Alba és el vestuari i alguns detalls.

Bibliografia

Enllaços d'interès:

Colla geganterà

Sant Jordi 2014

Taller Coneguem els nostres gegants

